

PERCEPTIMET E EDUKATOREVE LIDHUR ME NDIKIMIN E ZHVILLIMIT PROFESIONAL NË ARRITJEN E REZULTATEVE TE FËMIJËT

Mevlude Aliu-Gashi

Abstrakti

Hulumtimi shqyrton dhe analizon perceptimet e edukatoreve lidhur me ndikimin e zhvillimit të tyre profesional në arritjet e fëmijëve të moshës 3-6 vjeç. Ky hulumtim është realizuar përmes qasjes cilësore, me një dizajn fenomenologjik, me intervista gjysmë të strukturuar për të mbledhur të dhëna. Sipas rezultateve, zhvillimi profesional është faktor shumë i rëndësishëm në përmirësimin e cilësisë pedagogjike të punës së edukatores, duke treguar se trajnimet u kanë përmirësuar vetëbesimin dhe efektivitetin në menaxhimin e klasës, në punën me fëmijët me nevoja të veçanta, kanë ngritur aftësitë e tyre në komunikimin dhe bashkëpunimin me prindërit, përmirësimin e cilësisë së ndërveprimeve me fëmijët, si dhe ndikimin pozitiv në arritjet e fëmijëve.

Edukatores shfaqin nevojën për mbështetje të vazhdueshme dhe qasje në programe që përshtaten me nevojat e tyre specifike profesionale. Ky studim ka vënë në pah rëndësinë e investimit në programe të qëndrueshme të zhvillimit profesional për edukatores, duke sugjeruar se një mbështetje e tillë mund të përmirësojë arritjet dhe mirëqenien e fëmijëve të moshës 3-6 vjeç. Rezultatet u ndihmojnë politikave dhe praktikave të reja për të mbështetur zhvillimin profesional të edukatoreve, duke pasur parasysh ndikimin e tij në cilësinë e edukimit të fëmijëve.

Fjalët çelës: arritjet e fëmijëve, perceptimet e edukatoreve, zhvillimi profesional.

Hyrje

Zhvillimi profesional i edukatoreve është një komponent shumë i rëndësishëm për përmirësimin e cilësisë dhe për sigurimin e punës efektive që ndikon drejtpërdrejt në arritjet e fëmijëve. Në Kosovë janë zhvilluar shumë programe trajnimi dhe ndër ato edhe programe për edukimin në fëmijërinë e hershme, ndër vite, të botuara në katalogun e programeve për zhvillimin profesional të mësimit (në 6 edicione), programe këto të ofruara nga MASHTI, nga organizata ndërkombëtare, si UNICEF, Save the Children, Caritasi i Zvicrës, nga Fakultetet e Edukimit, nga Instituti Pedagogjik i Kosovës, dhe nga shumë organizata joqeveritare në Kosovë. Shumë nga këto programe trajnimi janë të akredituara në MASHTI, por nuk ka ndonjë hulumtim që është marrë me efektet e këtyre trajnimeve. Instituti Pedagogjik i Kosovës e ka realizuar një hulumtim për identifikimin e nevojave të edukatoreve për zhvillim profesional, ku rezultatet i kanë paraqitur rekomandimet për nevojat e edukatoreve për trajnime. Në vendin tonë janë të kufizuara studimet lidhur me perceptimet e edukatoreve lidhur me ndikimin e zhvillimit profesional në arritjet e fëmijëve dhe nuk ka të dhëna të bazuara në përvoja konkrete. Studimi synon të përmbushë këtë zbrazësi, duke mbledhur dhe analizuar të dhëna empirike, përmes intervistave, që reflektojnë një nevojë të vazhdueshme për të analizuar perceptimet për përvojat e vetë edukatoreve ndaj këtij procesi. Ky hulumtim synon të adresojë këtë nevojë dhe në këtë kontekst investimi në zhvillimin profesional të edukatoreve është parë si një strategji e rëndësishme për të rritur efikasitetin e tyre në klasë dhe për të përmirësuar rezultatet akademike dhe sociale të fëmijëve. Mënyra se si edukatorët e përjetojnë dhe e vlerësojnë ndikimin e zhvillimit profesional në punën e tyre dhe në arritjet e fëmijëve është një fushë që kërkon më shumë studim, prandaj janë shqyrtuar dhe analizuar perceptimet e edukatoreve lidhur me përfitimet e edukatoreve nga zhvillimi profesional që u ofrohet, ndikimi i tij në arritjet e fëmijëve dhe sfidat që edukatorët i hasin gjatë këtij procesi, si dhe efektet e mundshme në përmirësimin e metodave të punës edukative dhe rezultateve të fëmijët.

Duke përdorur një qasje cilësore, përmes intervistave gjysmë të strukturuar, është vënë në pah kuptimi më i thellë i përvojave të edukatorëve mbi

mënyrën se si zhvillimi profesional kontribuon në përmirësimin e rezultateve të fëmijët.

Studimi është i rëndësishëm për të informuar politikat dhe praktikat arsimore, si dhe për të ndihmuar në krijimin e programeve më efektive të zhvillimit profesional, të cilat përmbushin më mirë nevojat e edukatorëve dhe rrisin standardet e arritjeve të fëmijëve.

I. Shqyrtimi i literaturës

Shqyrtimi i literaturës paraqet një pasqyrë të literaturës ekzistuese, vendore dhe ndërkombëtare, lidhur me zhvillimin profesional të edukatoreve dhe ndikimin e tij në arritjet e fëmijëve, mbështetur në trendët bashkëkohorë dhe boshllëqet në literaturë, ku është vendosur edhe baza e këtij studimi. Ky kapitull përqendrohet në tri fusha kryesore: rëndësia e zhvillimit profesional të edukatoreve, ndikimi i zhvillimit profesional në përmirësimin e rezultateve të fëmijëve, si dhe perceptimet dhe qëndrimet e edukatoreve ndaj zhvillimit profesional.

Sipas ASCAP (2024), zhvillimi profesional i mësimdhënësve nënkupton trajnimin, trajnimin e trajnerëve, konferencat, seminarët, punëtoritë, rrjetet profesionale dhe aktivitetet e tjera të akredituara. Po ashtu, sipas Harrison et. al., (2022), edukatorët mund të mos jenë të vetëdijshëm për mundësitë e zhvillimit profesional në mjedisin e tyre të punës. Zhvillimi profesional është më shumë se programe trajnimi specifike. Ai, gjithashtu, përfshin vëzhgimin e klasës nga kolegët, stërvitjen, diskutimet, rrjetëzimin dhe kërkimin e veprimit të bazuar në klasë (Harrison, et. al., 2022). Literatura ekzistuese tregon se zhvillimi profesional është i domosdoshëm për përmirësimin e aftësive pedagogjike të edukatoreve dhe për të mbajtur hapin me metodat dhe qasjet e reja edukative. Hulumimi i realizuar nga Aliu-Gashi (2019) paraqet nevojën e ofrimit të trajnimeve të shumta për edukatore... si dhe paraqitet e nevojshme të bëhen vlerësimi dhe monitorimi i edukatoreve për nevojat e tyre për trajnime (Aliu-Gashi, 2019). Kjo literaturë thekson mundësitë për edukatorët, që të zhvillojnë aftësitë e tyre duke rritur edhe ndikimin pozitiv mbi arritjet e fëmijëve.

Studimet e kryera nga Darling-Hammond (2017) dhe Guskey (2002) tregojnë se trajnimi i vazhdueshëm i edukatoreve është i lidhur ngushtë me rritjen e kompetencave të tyre profesionale dhe me angazhimin e tyre në procesin e punës edukative me fëmijë (Darling-Hammond, 2017; Guskey, 2002). Shumë hulumtime kanë treguar se zhvillimi profesional i edukatoreve ndikon pozitivisht në rezultatet akademike dhe zhvillimore të fëmijëve. Raportet nga Hattie (2009) dhe Yoon et al. (2007) argumentojnë se trajnimi i vazhdueshëm dhe efektiv i edukatoreve është një nga faktorët kryesorë që ndikon në përmirësimin e performancës së fëmijëve (Hattie, 2009; Yoon, Duncan, Lee, Scarloss, & Shapley, 2007). Gjetjet e këtyre hulumtimeve e theksojnë rëndësinë e trajnimeve të vazhdueshme, si një faktor i rëndësishëm i cilësinë në edukim, si dhe duke e bërë këtë një aspekt të rëndësishëm për të adresuar këtë studim.

Sipas Hyseni-Duraku (2021), për implementimin e suksesshëm të programeve edukative, kujdesin adekuat ndaj fëmijëve dhe realizimin me sukses të punës edukative, është e rëndësishme që edukatorët dhe të gjithë aktorët e tjerë të përfshirë në kujdesin dhe edukimin e fëmijëve të implementojnë praktikatat më të mira, përmes së cilave fëmijëve u jepet mundësia të imagjinojnë, eksplorojnë, hulumtojnë, ndërveprojnë, të zgjidhin probleme, të mendojnë në mënyrë kritike, të konstruktojnë dhe zhvillojnë njohuri dhe shkathtësi të reja përmes mbështetjes (Hyseni-Duraku, 2021).

Gjithashtu, është e rëndësishme të kuptohet se punonjësve në edukimin e hershëm, për të realizuar programe edukative të përshtatshme, u kërkohet përkushtim dhe avancim i vazhdueshëm i njohurive profesionale, në raport me qasjet pedagogjike ose metodologjitë e mësimdhënies, njohuri të avancuara në raport me zhvillimin e fëmijëve, avancimin e qasjeve për mbështetjen e drejtë të zhvillimit dhe edukimit të fëmijëve dhe identifikimin e interesave të tyre, si dhe avancim të njohurive dhe shkathtësive në interpretimin dhe vënien në jetë të praktikave më të mira, përmes së cilave stimulohet të nxënit dhe zhvillimi i drejtë i fëmijëve (Hohmann dhe Weikart, 2002).

Një numër studimesh kanë eksploruar se si edukatorët e perceptojnë zhvillimin e tyre profesional dhe ndikimin e tij në mësimdhënie. Studimet e

kryera nga Avalos (2011) dhe Opfer & Pedder (2011) tregojnë se qëndrimet pozitive të edukatoreve ndaj zhvillimit profesional janë të lidhura me përkushtimin e tyre për përmirësimin e vazhdueshëm në punën edukative (Avalos, 2011; Opfer & Pedder, 2011).

Sipas një studimi të Shah et. al., (2021), rekomandohet që për ta bërë procesin edukativ më efektiv dhe për të marrë rezultate më të mira në fushën e edukimit edukatorët të kenë aftësi pedagogjike për të përmirësuar menaxhimin e klasës (Shah et. al., 2021).

Studimet e Jones dhe Dexter (2018) argumentojnë se integrimi i teknologjisë në programet e zhvillimit profesional mund të përmirësojë praktikën mësimore dhe të ndihmojë në përmirësimin e rezultateve të fëmijëve (Jones & Dexter, 2018).

Për ndryshimet në politikat e zhvillimit profesional, Kennedy (2019) analizon ndikimin e ndryshimeve në politikat e zhvillimit profesional, duke theksuar rëndësinë e mbështetjes institucionale dhe qasjeve të bazuara në kontekst për suksesin e programeve (Kennedy, 2019).

Një raport i OECD-së nga Schleicher (2018) ofron një përmbledhje të trendëve të fundit në zhvillimin profesional të edukatoreve dhe mësuesve, duke theksuar rëndësinë e mbështetjes së vazhdueshme dhe të personalizuar për përmirësimin e rezultateve të fëmijët/nxënësit. Ky studim, gjithashtu, analizon faktorët që ndikojnë në efektivitetin e programeve të zhvillimit profesional, duke theksuar se cilësia dhe përputhshmëria e programeve me nevojat specifike të mësuesve janë thelbësore për suksesin e tyre (Schleicher, 2018).

Pavarësisht nga rëndësia e zhvillimit profesional, ka ende disa boshllëqe në literaturë lidhur me mënyrën se si edukatorët e perceptojnë ndikimin e tij në arritjet e fëmijëve. Disa studime kanë treguar se ndikimi i zhvillimit profesional nuk është gjithmonë i drejtpërdrejtë dhe mund të varet nga shumë faktorë, përfshirë cilësinë e programeve të ofruara dhe mbështetjen institucionale (Opfer & Pedder, 2011). Edhe pse literatura paraqet se zhvillimi profesional i edukatoreve ndikon pozitivisht në menaxhimin më të mirë të klasës dhe në arritjet e fëmijëve, megjithatë literatura paraqet edhe zbrazësi në ndikimin konkret të zhvillimit profesional në arritjet e fëmijëve.

Prandaj, ky hulumtim synon të plotësojë këtë boshllëk duke ofruar një kuptim më të thellë të perceptimeve të edukatorëve dhe duke analizuar përvojat e tyre në një kontekst të caktuar, që ka të bëjë me qëllimin e hulumtimit.

II. Qëllimi dhe pyetjet e hulumtimit

2.1. Qëllimi

Qëllimi i këtij hulumtimi ishte të analizojë dhe të shqyrtojë qëndrimet dhe perceptimet e edukatoreve lidhur me ndikimin e zhvillimit profesional në arritjet e fëmijëve. Hulumtimi identifikon përvojat se si edukatorët e perceptojnë efektivitetin e zhvillimit profesional në përmirësimin e praktikave të tyre edukative dhe në arritjet e rezultateve të fëmijët.

2.2. Pyetjet e hulumtimit

1. Cilat janë perceptimet e edukatoreve lidhur me rëndësinë e zhvillimit të tyre profesional?
2. Si e vlerësojnë edukatorët ndikimin e zhvillimit profesional në arritjet e fëmijëve?
3. Cilat janë sfidat dhe mundësitë që edukatorët i identifikojnë gjatë procesit të zhvillimit profesional?

III. METODOLOGJIA

Ky hulumtim përdor një qasje cilësore, Creswell (2007), sepse kërkon një analizë më tërësore për praktikën dhe për të nxjerrë informacion më të thellë mbi individët, programet ose strategjitë. Ky studim përdor një model fenomenologjik, i cili fokusohet në perceptimet, përvojat dhe mendimet e edukatoreve, për të siguruar një kuptim të thellë dhe të hollësishëm të zhvillimit profesional të tyre dhe arritjet e fëmijëve.

3.1. Mostra

Pjesëmarrësit u përzgjedhën me anë të një mostre të qëllimshme, për të përfshirë edukatore me përvoja të ndryshme profesionale në institucione parashkollore. Për intervistat gjysmë të strukturuar, u përfshinë 20 edukatore (10 nga kopshte publike dhe 10 nga kopshte private), në 6 komuna të Kosovës. Kriteri i përzgjedhjes ishte të kenë përvojë dhe të kenë zhvillimin profesional, të jenë edukatore që punojnë me grupmoshat nga 3-6 vjeç dhe u rekomanduan nga udhëheqësit e institucioneve parashkollore. U përzgjedhën edukatorët e institucioneve parashkollore publike dhe private për të qenë më e përfaqësuar mostra, sepse janë dy format e organizimit të edukimit në fëmijërinë e hershme, në numër më të madh krahasuar me format e tjera alternative të organizimit të edukimit, si Qendrat me bazë në komunitet, kopshtet publiko- private etj.

3.2. Instrumenti i hulumtimit

Instrumenti i përdorur në këtë hulumtim është intervista gjysmë e strukturuar, i hartuar për të mundësuar mbledhjen e të dhënave të personalizuar nga pjesëmarrësit. Është pilotuar intervista me 4 edukatore, 2 nga institucionet publike dhe 2 nga institucionet private, dhe pastaj pyetjet u përshtatën bazuar në reagimet e tyre, për t'u përdorur me 20 edukatorët e përfshira në mostër. Intervista u zhvillua individualisht me secilën edukatore, duke përdorur pyetje të hapura për të inkurajuar reflektime të thelluara. Intervista zgjati rreth 30 minuta dhe përbëhej nga pesë pyetje më të gjera: Për rolin dhe përfitimet e zhvillimit profesional të edukatoreve; për ndikimin e zhvillimit profesional në arritjet e fëmijëve; për mbështetjen institucionale për zhvillimin profesional; për sfidat në zhvillimin profesional; si dhe me nga dy nënpyetje që dalin nga këto pyetje, të lidhura me qëllimin dhe pyetjet e kërkimit. Të gjitha intervistat u realizuan përmes përshkrimit manual, u koduan dhe u analizuan. Pjesëmarrësit e hulumtimit identifikohen me E (nga E1 deri në E20). Ky instrument mundësoi mbledhjen e të dhënave cilësore të rëndësishme për këtë hulumtim.

3.3. Analiza e të dhënave

Të dhënat u analizuan bazuar në analizën tematike induktive. Pas transkriptimit të intervistës, u kategorizuan sipas kritereve, duke bërë kodimin fillestar, pastaj u gjetën temat që shfaqen më shpesh dhe ishin më të rëndësishme, pra një analizë tematike induktive, pastaj u lexuan dhe rilexuan (analizë iteruese) për të nxjerrë kuptimin dhe është bërë interpretimi fillestar e pastaj për të nxjerrë kuptimin më të thellë ku është bërë interpretimi përfundimtar. Ky interpretim u mbështet edhe me shembuj konkretë, duke cituar pjesëmarrësit lidhur me temën përkatëse. Kjo metodë ndihmoi në nxjerrjen e rezultateve dhe përfundimeve rreth perceptimeve të edukatoreve dhe ndikimit të zhvillimit profesional në arritjet e fëmijëve, për mbështetjen institucionale, për sfidat dhe sugjerimet për përmirësim.

Të gjitha procedurat e hulumtimit përmbushën standardet etike, duke siguruar pëlqimin e informuar të edukatoreve dhe mbrojtjen e anonimitetit të tyre. Të dhënat do të ruhen të sigurt dhe u përdorën vetëm për qëllime të këtij studimi.

IV. Rezultatet e hulumtimit

Rezultatet e hulumtimit ofrojnë një pasqyrë të qartë mbi mënyrën se si edukatorët e perceptojnë dhe përjetojnë zhvillimin profesional dhe ndikimin e tij në arritjet e fëmijëve. Në veçanti, studimi identifikon perceptimet dhe përvojat e edukatoreve për trajnimet, sepse në kontekstin e zhvillimit profesional edukatorët nuk kanë marrë pjesë në forma të tjera të zhvillimit profesional, përveç trajnimeve. Bazuar në këtë, rezultatet paraqesin ndikimin e trajnimeve në praktikën e punës edukative dhe cilësinë e përvojës së edukatorëve. Studimi paraqet edhe perceptimet e edukatoreve lidhur me ndryshimet në performancën akademike dhe sociale të fëmijëve, si dhe sfidat që hasin edukatorët në zbatimin praktik të njohurive të reja dhe mundësitë për të përmirësuar programet dhe mbështetjen e zhvillimit profesional.

4.1. Të dhënat demografike

Në hulumtim janë përfshirë 10 edukatore të institucioneve parashkollore publike dhe 10 edukatore të institucioneve private, në 6 komuna të Kosovës (Prishtinë, Ferizaj, Gjilan, Pejë, Suharekë dhe Fushë-Kosovë). Kualifikimi i tyre është 18 nga ato kanë diplomë fakulteti dhe 2 edukatore kanë diplomë master. Vetëm 3 edukatore kanë më pak se një vit përvojë, 5 edukatore kanë përvojë nga 1-5 vjet, 2 nga ato kanë 6-10 vjet përvojë dhe 10 edukatore kanë më shumë se 10 vjet përvojë. 10 edukatore punojnë me grupmoshat 3-4 vjeç, 7 nga ato punojnë me grupmoshat 4-5 vjeç dhe 3 nga ato punojnë me grupmoshat 5-6 vjeç. Për pjesëmarrjen në trajnime, 6 edukatore u shprehën se ndjekin trajnime çdo vit, 10 nga ato mbajnë trajnime një herë në tre vjet dhe 4 nga ato mbajnë trajnime më rrallë se një herë në tre vjet.

Tabela 1. Të dhënat demografike

Nr.	Kualifikimi		Përvoja profesionale				Grup-moshat e fëmijëve			Institucion		Pjesëmarrja në trajnime		
	Fakultet	Master	Me pak se 1 vit	1-5	6-10	10 e më shumë	3-4	4-5	5-6	Publik	Privat	Rregullisht (çdo vit)	Nganjëherë (një herë në tri vite)	Rrallë (më rrallë se një herë në tri vite)
20	18	2	3	5	2	10	10	7	3	10	10	6	10	4

4.2. Roli i zhvillimit profesional në përmirësimin e aftësive të edukatoreve

Bazuar në rezultatet e analizës tematike të të dhënave, kemi dy tema që paraqesin rolin e zhvillimit profesional në përmirësimin e aftësive të edukatores:

Përmirësimi i aftësive profesionale dhe praktike - Edukatorët përmendin rëndësinë e trajnimeve në zhvillimin e aftësive dhe praktikave të reja që i ndihmojnë në punën me fëmijë. Sipas tyre, trajnimi është një mundësi për të përfituar pas kualifikimit që e marrin në fakultet dhe për të zbatuar më shumë praktika të reja. „Zhvillimi profesional nuk ka mbaruar me kualifikimin që

kam marrë në fakultet. Puna praktike me fëmijë më forcon profesionalisht dhe jam shumë përkrahëse e ndjekjes së trajnimeve” - E8.

Shumë edukatore theksojnë se trajnimet kanë ofruar mundësi për të përdorur metoda dhe teknika të reja për punë me fëmijë, e veçanërisht e kanë theksuar punën me fëmijë me nevoja të veçanta, teknika të zhvillimit të fëmijëve përmes lojës, përdorim të metodave të disiplinës pozitive etj.

Shumë edukatore paraqesin si të rëndësishme trajnimet edhe për rëndësinë e shkëmbimit të përvojave me kolegët, duke mësuar nga ato dhe duke ndarë përvojat mes kolegeve për të krijuar një vetëbesim për punën e tyre.

Përfitimet kryesore nga pjesëmarrja në programet e zhvillimit profesional
- Edukatorët vlerësojnë trajnimet, si përvoja praktike që janë më efikase se informacionet teorike. Ato theksojnë se përfitimet kryesore përfshijnë njohuri të reja për menaxhimin e situatave të ndryshme në klasë, përdorimin e materialeve didaktike dhe metodat e reja të punës.

Edukatorët që kanë marrë pjesë në trajnimet për fëmijët me nevoja të veçanta kanë theksuar rëndësinë e këtyre trajnimeve për të zhvilluar strategji të duhura për punën me këta fëmijë, duke i ndihmuar ata të arrijnë rezultate më të mira. „*Trajnimet që kam përfituar më së shumti janë trajnimet që kam ndjekur për fëmijët me nevoja të veçanta, sepse nuk kemi pasur shumë informacione si të punojmë me ata. Nga trajnimet shpesh kemi përfituar edhe materiale për punë” – E13.*

Edukatorët kanë përmendur gjithashtu rolin e trajnimeve në ndihmën për menaxhimin e sjelljeve të fëmijëve dhe përmirësimin e bashkëpunimit me prindërit. Kanë theksuar se trajnimet e ofruara për gjithëpërfshirje, si dhe trajnimet për qasje ndaj prindërve, kanë ndihmuar në zhvillimin e një komunikimi më të mirë dhe në zgjidhjen e problemeve.

Ato kanë theksuar se trajnimi ka ndikuar pozitivisht në efikasitetin e punës së tyre me fëmijët dhe ka kontribuar në përmirësimin e mundësive për të ndihmuar fëmijët të arrijnë rezultate më të mira.

4.3. Ndikimi i zhvillimit profesional të edukatoreve në arritjet e fëmijëve

Lidhur me ndikimin e zhvillimit profesional të edukatoreve në arritjet e rezultateve të fëmijët, nga analiza tematike janë grupuar temat:

Përmirësimi i rezultateve të fëmijët, përmes metodave të reja - Edukatorët theksojnë se pas trajnimeve ato fillojnë të zbatojnë praktika të reja dhe këto ndryshime vërehen nga fëmijët, të cilët shfaqin interes dhe motivim më të madh për aktivitete të reja që ofrohen në klasë. Kjo përfshin aktivitete të ndryshme, si përdorimi i materialeve ricikluese dhe natyrore, ku fëmijët mund të eksplorojnë dhe të zhvillojnë kureshtjen e tyre. Trajnimet që fokusohen në përmirësimin e metodave për fëmijët me nevoja të veçanta kanë sjellë përfitime të dukshme, edhe në përmirësimin e bashkëpunimit me prindërit. „*Një përfitim që do ta veçoja është ofrimi i materialeve ricikluese dhe materialeve të natyrës, në punë me fëmijët. Atyre u është krijuar mundësia të veprojnë dhe të eksplorojnë më shumë*” – E12.

Edukatorët kanë paraqitur shembuj konkretë të trajnimeve që kanë pasur një ndikim të drejtpërdrejtë në rezultatet e fëmijëve, si: trajnimi për përdorimin e kukullave për të luftuar stereotipet gjinore dhe për të promovuar pranimin e diversitetit. Trajnimi ka ndihmuar në përmirësimin e bashkëpunimit dhe ndërveprimit në mes të fëmijëve dhe realizimin e aktiviteteve në mjedise të ndryshme.

Disa edukatore potencuan se trajnimi për të nxënit përmes lojës ka qenë i suksesshëm për të motivuar fëmijët, sepse praktikat e zbatuara me fëmijë pas ndjekjes së trajnimit kanë ofruar më shumë mundësi për të mësuar përmes aktiviteteve praktike dhe kreative.

Përshtatja e mjedisit dhe përdorimi i burimeve të ndryshme - Edukatorët theksojnë rëndësinë e krijimit të një ambienti të përshtatshëm për zhvillim, duke përdorur materialet dhe lojërat e reja që kanë mësuar gjatë trajnimeve. Kjo ka përfshirë përdorimin e materialeve të natyrës ricikluese, përdorimin e kukullave si personazhe, si dhe krijimin e mundësive për lojë dhe aktivitete që nxisin zhvillimin fizik, social dhe emocional të fëmijëve.

Angazhimi i prindërve dhe komunitetit - Edukatorët paraqesin rëndësinë se përveç përfitimit të fëmijëve në arritjen e rezultateve, trajnimet kanë ndikuar edhe në angazhimin e prindërve që është parë si një element kyç për arritjen e rezultateve pozitive, por edhe bashkëpunimi me komunitetin përmes vizitave të ndryshme në komunitet gjatë realizimit të aktiviteteve. Edukatorët theksojnë se bashkëpunimi me prindërit shpesh është një proces i ngadaltë, por kur i shohin ndryshimet dhe rezultatet të fëmijët, ata angazhohen në mbështetje të fëmijëve. „Rezultatet që shihen te fëmijët i mbaj të shënuara, i raportoj te prindërit dhe ata e vlerësojnë shumë këtë” – E4.

4.4. Mbështetja institucionale për zhvillimin profesional të edukatoreve

Rezultatet tregojnë se mund të vërehet një mbështetje e përgjithshme nga institucionet, në të cilat edukatorët punojnë, për zhvillimin profesional, por me disa kufizime që lidhen me mundësitë dhe burimet që ofrohen. Janë identifikuar disa tema:

Mbështetje pozitive dhe mundësi për trajnime - Disa edukatore e vlerësojnë mbështetjen e madhe nga menaxhmenti i institucionit, siç është mbështetja për ndjekjen e trajnimeve dhe mundësia për të marrë pjesë në to. Theksojnë se institucioni ofron mundësi trajnimi, por që këto mundësi nuk janë të shpeshta. Në disa raste, edukatorët shprehen se nuk është e përshtatshme koha e ofrimit të trajnimeve dhe nuk mund t'i ndjekin. *"Institucioni na përkrah për të ndjekur trajnime, por ndonjëherë edhe ne nuk kemi mundësi, jemi familjare dhe kemi obligime."* - E3.

Edukatorët theksojnë, gjithashtu, mbështetjen nga stafi menaxhues, si përkrahja e udhëheqjes në praktikën e përditshme të punës. Disa edukatore vlerësojnë se menaxhimi ka një angazhim të dukshëm për zhvillimin e tyre, duke siguruar mundësi për trajnime të ofruara nga partnerët e jashtëm dhe organizata ndërkombëtare.

Kufizime dhe vështirësi për qasjen në trajnime - Një çështje që përmendet shpesh nga edukatorët është mungesa e mundësive për të marrë pjesë në

trajtime i gjithë stafi edukativ. Kjo lidhet me numrin e kufizuar të trajnimeve dhe disa kërkesa administrative, si kërkesa që në trajnim të marrin pjesë vetëm edukatorët dhe shpesh psikologët, pedagogët, asistentët etj., nuk mund të marrin pjesë në ato trajnime. Disa edukatore përmendin që ndonjëherë ato nuk mund të marrin pjesë për arsye logjistike, si angazhimet gjatë fundjavave, distanca e udhëtimit për në trajnim, apo kostoja e trajnimit, kur ato janë me pagesë.

Mundësitë për përmirësim dhe mbështetjes nga institucioni - Sipas edukatoreve, ka disa rekomandime dhe sugjerime për përmirësimin e mbështetjes që mund të ofrohet nga institucionet për zhvillimin profesional. Edukatorët përmendin se, kërkesat janë për më shumë mundësi trajnimi, me gjithë mbështetjen që u ofrohet nga menaxhmenti i institucionit, shpesh ndjejnë mungesë trajnimesh të specializuara dhe të përshtatura për nevojat e tyre. Paraqesin nevojën që institucioni të kërkojë mundësi më të mëdha për trajnime nga organizata të ndryshme dhe institucionet qeveritare, siç është MASHTI. Disa edukatore shprehin dëshirën për trajnime duke sugjeruar që institucioni të ofrojë mundësi trajnimi që mbulojnë zhvillimin e aftësive më të thella në punën me fëmijët, që janë të përshtatshme për nevojat e edukatores, për reflektim më të mirë në punën e tyre. "*Menaxhmenti mund të bëjë më shumë në këtë drejtim, të përcjellë katalogun e programeve të akredituara dhe të na njoftojnë për orët e trajnimit që ofron programi përkatës*"-E18

Rëndësia e mbështetjes në forma të tjera, një pjesë e rëndësishme e mbështetjes nga institucioni është krijimi i mundësive për mentorim dhe këshillim nga profesionistë të fushës, si dhe organizimi i takimeve kolegjiale për shpërndarjen e informacionit dhe përvojës nga edukatorët që kanë ndjekur trajnime specifike. Kjo është paraqitur si mundësi për të ofruar zhvillimin e vazhdueshëm ndërmjet kolegeve.

Edukatorët theksojnë gjithashtu se shpesh organizohen trajnime me pagesë dhe, për shkak të kufizimeve financiare, mundësitë për trajnime janë të kufizuara. Shumë përmendin se është e nevojshme që menaxhimi të kërkojë më shumë burime dhe mundësi për të siguruar trajnime që janë të akredituara dhe që mund të mbulojnë nevojat e stafit në tërësi.

4.5. Sfidat në zhvillimin profesional të edukatoreve

Sfidat, me të cilat ballafaqohen edukatorët në punën e tyre, krahas zhvillimit profesional, si një nevojë e vazhdueshme, janë grupuar në disa tema:

Mungesa e akreditimit për programet e trajnimit që ofrohen dhe mbështetja institucionale - Ato sfidë e paraqesin mungesën e programeve të trajnimit të akredituara nga MASHTI. Shpesh kërkojnë që programet e trajnimit që ofrohen, të jenë të akredituara sepse certifikatat nga këto trajnime u nevojiten për të marrë licencën dhe për gradimin e tyre në nivel institucional. *"Programet që i ndjekim të jenë të akredituara nga MASHTI, jo të kemi certifikatë dhe të mos jetë i akredituar programi në MASHTI"* - E2.

Shumë edukatore theksojnë se ka nevojë për mbështetje më të madhe, si nga MASHTI, ashtu edhe nga organizata të tjera që merren me trajnimin profesional, sidomos kërkesa theksohet më shumë nga edukatorët që punojnë në institucione parashkollore private. *Dëshiroj që edhe ne që punojmë nëpër institucione private të përkrahemi nga MASHTI dhe organizatat e tjera që merren me trajnime dhe të marrim pjesë në trajnime të ndryshme"* - E10.

Koha dhe kohëzgjatja e trajnimeve është një temë tjetër e përmendur më shpesh nga edukatorët që përballen me vështirësitë e kohëzgjatjes dhe kohës kur organizohen trajnimet, të cilat shpesh mbahen gjatë ditëve të punës ose zgjasin për orë të gjata. Kjo është paraqitur si sfidë, sepse trajnimet në ditë pune nxjerrin edukatorët nga puna dhe mbingarkohen me punë, grupe dhe fëmijë, edukatorët që mbesin në punë. *„Trajnime që mbahen gjatë ditëve të punës janë sfidë për ne, sepse edukatorja që mbetet të punoj me fëmijët e ka ngarkesë grupin e fëmijëve të punoj e vetme gjatë gjithë ditës”* -E3.

Edukatoret shprehen se është sfiduese të përshtatin orarin e punës, detyrat e përditshme dhe kohën për trajnime. Ata shprehin dëshirën që të krijohen më shumë mundësi për ndërrimin e përvojave mes edukatoreve të institucioneve të ndryshme, me vizita dhe praktika bashkëpunuese. *„Mundohem ta menaxhoj kohën, kërkoj mbështetje nga koleget dhe shpesh kërkoj nga*

menaxhmenti të kemi këmbim përvojash me edukatorët brenda institucionit dhe të tjera” - E20.

Mungesa e përfshirjes së nevojave individuale të edukatoreve në trajnime është theksuar nga shumë edukatore, sepse, sipas tyre, disa nga trajnimet e ofruara nuk janë në përputhje me nevojat e tyre specifike profesionale. Ato shpesh ndjekin trajnime që ofrohen nga MASHTI dhe organizatat e ndryshme, por nuk bëhet vlerësim i edukatoreve për nevojat që kanë për trajnime, prandaj ndonjëherë edhe nuk i përmbushin plotësisht kërkesat e punës së tyre.

Ato shprehen se kanë mungesë të trajnimeve të specializuara për të punuar me fëmijët me nevoja të veçanta. Shprehin shqetësim për përgatitjen dhe mbështetjen e kufizuar për t'u kujdesur për këta fëmijë. *„Sfidë është puna me fëmijë me nevoja të veçanta. Përfshirja e tyre në institucione po rritet dhe përkrahja nuk është në nivelin e duhur, as me vlerësim të tyre, as me ofrim të trajnimeve të edukatoreve për punë me këta fëmijë” - E15.*

Infrastruktura dhe hapësirat së punës së edukatores - Edukatorët përmendin se grupet janë të ngarkuara me shumë fëmijë, ka mungesë të asistenteve për fëmijët me nevoja të veçanta, gjë që theksohet si sfidë në realizimin e risive, teknikave dhe metodave të reja që kërkojnë vëzhgim të fëmijëve dhe planifikim individual dhe sipas nevojave të fëmijëve. *„Numri i madh i fëmijëve në grup dhe numri i madh i fëmijëve me nevoja të veçanta brenda grupeve, duke qenë vetëm një asistente për gjithë kopshtin, jo një asistente për një grup fëmijësh, është shumë sfiduese për punën tonë të përditshme dhe për arritjet e fëmijëve në grup” - E12.*

4.6. Nevojat për trajnime të mëtutjeshme

Nevojat për trajnime dhe për zhvillimin e tyre profesional që kontribuojnë në përmirësimin e cilësisë së arritjeve të fëmijëve në edukimin e hershëm janë përfshirë përmes temave:

Nevojat për trajnime specifike dhe përmbajtja e tyre janë paraqitur si kërkesa për trajnime që mbulojnë aspekte të veçanta të edukimit në

fëmijërinë e hershme. Edukatorët kanë shprehur nevojën për trajnime që përfshijnë kurrikulën e re, metodologjitë e ndryshme të edukimit dhe edukimin përmes lojës. Kërkesat për programe trajnimi për fëmijët me nevoja të veçanta janë, gjithashtu, të theksuara shpesh. Edukatorët paraqesin rëndësinë e programeve të përditësuara, si dhe përfshirjen e metodave si: programet Montessori dhe Reggio Emilia etj. „*Kam nevojë për programe bashkëkohore të edukimit të hershëm e sidomos trajnime për edukim special dhe gjithëpërfshirjen*”- E5.

Nevojat për trajnime, që janë theksuar më shpesh, janë metodat dhe teknikat e edukimit në natyrë, trajnime që mbështesin vëzhgimin e fëmijëve në klasë, trajnime për të nxënëit e diferencuar, për sjellje sociale të fëmijëve etj.

Efektiviteti i trajnimeve për përmirësimin e arritjeve të fëmijët - Në të shumtën e rasteve janë shprehur se kur trajnimet janë efektive, përmirësojnë edhe arritjet e fëmijëve në aspektin akademik dhe social, sepse përdorimi i drejtë i përvojave të fituara nga edukatorët sjell nxitje dhe motivim të fëmijët. Ato përmendin se trajnimet e fokusuar të përmirësimit të metodave për përfshirjen e prindërve, si dhe trajnimet që adresojnë qasjet ndaj fëmijës kanë ndikim të drejtpërdrejtë në rezultatet e fëmijëve. Shprehen që trajnime i tyre ka ndikim të drejtpërdrejtë të zhvillimit dhe përvojat e fëmijëve, duke pasur efekt edhe të sjelljet e tyre sociale dhe angazhimit në aktivitete. Ato propozojnë trajnime të përbashkëta edukatore dhe prindër, në mënyrë që të kuptojnë dhe të respektojnë rolin e njëri-tjetrit për mirëqenien dhe arritjet e fëmijëve. Përfshirja e prindërve shihet nga edukatorët si një mundësi për të ndihmuar prindërit të vlerësojnë përpjekjet e edukatoreve në punën me fëmijët dhe të përmirësojnë bashkëpunimin e tyre. „*Trajnimet së bashku me prindërit e fëmijëve që kam në grup. Nëse edhe prindërit janë më aktiv, puna e edukatores është më efektive dhe arritjet e fëmijëve, gjithashtu*”- E16.

Mbështetja dhe burimet për zbatimin e trajnimeve në praktikë - Edukatorët theksojnë rëndësinë e mbështetjes gjatë trajnimit dhe pas trajnimit, për zbatimin e njohurive të fituara. Ato përmendin se kanë nevojë për mentorim dhe këshillim të vazhdueshëm gjatë gjithë procesit të zbatimit të trajnimeve në punën e tyre. Edukatorët sugjerojnë bashkëpunimin ndërmjet kopshteve, shkëmbimin e përvojave profesionale me kolegët dhe ndërtimin e rrjeteve

me kopshte të tjera, si mjete që do t'i ndihmojnë të përfitojnë nga përvojat e kolegëve dhe të zbatojnë më lehtë praktikat e reja. Më shumë përmendin nevojën për trajnime që i ndihmojnë në përdorimin e teknologjisë në punën me fëmijët. Edukatorët e reja, gjithashtu, kanë kërkesa për më shumë trajnime praktike dhe mbështetje për integrimin e aktiviteteve me jetën e përditshme, duke qenë se ato shpesh kanë një prapavijë teorike dhe më pak përvojë praktike.

4.7. Sugjerime për përmirësim të zhvillimit profesional të edukatoreve

Edukatorët kanë paraqitur fushat më të rëndësishme të përmirësimit dhe sugjerime të dobishme për mbështetje në punën e tyre me fëmijë, përmes këtyre temave:

Trajnime dhe përmirësim i zhvillimit profesional - Sipas edukatoreve, theksohet kërkesa që trajnimet të jenë të fokusuar në fushat specifike që kanë ndikim të drejtpërdrejtë në punën e tyre dhe të jenë të detyrueshme për të gjitha edukatorët. Po ashtu, kërkohet që trajnimet të organizohen gjatë fundjavave për të shmangur ngarkesën për koleget që mbeten vetëm në klasë për të punuar me fëmijët. Ato sugjerojnë trajnime për prindërit, veçanërisht për t'i bërë ata kontribuues aktivë në edukimin e fëmijës.

Këmbimi i përvojave dhe mbështetja kolektive - Edukatorët kërkojnë më shumë mundësi për të këmbyer përvoja dhe praktika me koleget në kopshte të tjera, për të mësuar nga përvojat e njëra-tjetres dhe për të ndërtuar rrjete bashkëpunimi. Ka kërkesa që për zhvillim profesional të tyre të ofrohet mbështetje nga të gjitha nivelet e hierarkisë arsimore, si dhe nga prindërit, për të forcuar më shumë punën e edukatoreve dhe për të rritur efektivitetin e tyre.

Kushtet më të mira të punës dhe mjedisi - Edukatorët kërkojnë ambiente më të mira pune dhe materiale të mjaftueshme për zhvillimin e aktiviteteve, pasi aktualisht shpesh bazohen te materialet që i sjellin vetë dhe që i sjellin prindërit. Ato sugjerojnë që kopshtet të marrin përgjegjësinë për t'i furnizuar kopshtet me materialet e duhura.

Kërkohet që numri i fëmijëve në grupe edukative të jetë në pajtim me legjislacionin, sepse mbingarkesa e grupeve është një sfidë e madhe për edukatorët, veçanërisht kur grupet përfshijnë edhe fëmijë me nevoja të veçanta.

Edukatorët theksojnë rëndësinë e edukimit në mjedis të hapur, por theksojnë sfidat që lidhen me bindjen e prindërve për përfitimet e edukimit të fëmijëve në natyrë, sepse shpesh prindërit kanë ankesa dhe nuk duan që fëmijët e tyre të qëndrojnë në natyrë, për shkak të temperaturave, ose për shkak të përlyerjes së rrobave etj. Ato sugjerojnë më shumë kushte dhe mundësi për shfrytëzimin e mjedisit të jashtëm, pasi qëndrimi vetëm në ambiente të mbyllura e kufizon zhvillimin e fëmijëve dhe kërkojnë trajnime lidhur me shfrytëzimin sa më efektiv të mjedisit të jashtëm në punën me fëmijë.

Edukatoret kërkojnë trajnime për përdorimin e aplikacioneve teknologjike për të lehtësuar punën dhe për të ndihmuar zhvillimin e fëmijëve.

Diskutim

Në përputhje me literaturën e mëparshme, ky studim paraqet rëndësinë e zhvillimit profesional të edukatoreve për përmirësimin e praktikave të tyre dhe ndikimin pozitiv në zhvillimin e fëmijëve. Zhvillimi profesional është thelbësor, u jep mundësi edukatoreve të përvetësojnë strategji të avancuara pedagogjike, të forcojnë aftësitë në menaxhimin e klasës dhe në ndërtimin e marrëdhënieve të mira me fëmijët e prindërit (Hattie, 2009; Torgesen, 2004; Katz, 2014). Gjetjet përkojnë me rezultatet e hulumtimit, pasi edukatorët raportuan përmirësime të dukshme në qasjet pedagogjike dhe rritje të vetëbesimit profesional pas trajnimeve që kanë marrë.

Në diskutimin mbi ndikimin e zhvillimit profesional në praktikën e tyre, edukatorët në këtë studim theksuan përmirësimet në përdorimin e metodave interaktive, të cilat janë mbështetur gjithashtu në literaturën bashkëkohore mbi edukimin efektiv dhe cilësor. Sipas një studimi (Shah et. al., 2021), rekomandohet që, për ta bërë procesin edukativ më efektiv dhe për të marrë rezultate më të mira në fushën e edukimit, edukatorët duhet të kenë aftësi pedagogjike për të përmirësuar menaxhimin e klasës. Është konfirmuar edhe

nga edukatorët në këtë studim, të cilët kanë raportuar se trajnimi i vazhdueshëm kishte ndikuar në cilësinë e ndërveprimeve dhe në nivelin e angazhimit të fëmijëve.

Megjithatë, studimi ka zbuluar, gjithashtu, disa sfida dhe kufizime të zhvillimit profesional për edukatorët. Për shembull, shumë prej tyre përmendën mungesën e mundësive të qëndrueshme dhe të përshtatura për trajnime të vazhdueshme, duke sugjeruar se jo të gjitha programet ofrojnë mbështetjen e nevojshme për përmbushjen e objektivave specifike të tyre profesionale. Kjo përputhet me literaturën që thekson se programet e trajnimit duhet të jenë të strukturuar dhe të bazuara në nevojat reale të edukatorëve për të arritur efektivitetin maksimal (Kagan, 2021). Kërkesa për më shumë mbështetje institucionale dhe standardizim tregon nevojën për politika arsimore që ofrojnë qasje të barabartë në zhvillim profesional cilësor për edukatorët.

Përfundimisht, studimi sugjeron se edukatorët që marrin pjesë në programe të strukturuar të zhvillimit profesional janë më të përgatitura për të përballuar sfidat pedagogjike dhe për të krijuar ambiente nxitëse dhe të pasura, për zhvillimin e gjithanshëm të fëmijëve. Këto gjetje përforcojnë rëndësinë e vazhdueshme të investimit në trajnimin dhe mbështetjen e edukatorëve, duke kontribuar në përmirësimin e cilësisë së edukimit në fëmijërinë e hershme. Hartimi dhe zbatimi i standardeve kombëtare për trajnimet në edukimin e hershëm, në nivel vendi, do të krijonte një kornizë kombëtare për zhvillimin profesional, që garanton cilësi dhe koherencë në të gjithë vendin. Konsiderohet i nevojshëm vlerësimi dhe monitorimi i programeve të trajnimit, për t'u siguruar që trajnimet që ofrohen të japin rezultate të prekshme.

Përfundime

Ky studim thekson nevojën e zhvillimit profesional të vazhdueshëm për edukatorët, duke nxjerrë në pah ndikimin e tij të drejtpërdrejtë në përmirësimin e praktikave pedagogjike dhe në rritjen e cilësisë së ndërveprimeve me fëmijët në arsimin parashkollor. Rezultatet tregojnë se edukatorët që përfshihen në trajnime të strukturuar zhvillojnë aftësi më të

avancuara për të krijuar mjedise të stimuluarra për fëmijët dhe përdorin më shumë qasje të personalizuarra që nxisin të nxënit përmes lojës dhe angazhimit aktiv.

Një aspekt i rëndësishëm i këtij studimi është identifikimi i sfidave që edukatorët i hasin në lidhje me zhvillimin profesional, përfshirë mungesën e mbështetjes së mjaftueshme institucionale dhe qasjen e limituar në trajnime cilësore dhe të vazhdueshme. Këto pengesa tregojnë për nevojën e zhvillimit të politikave të qëndrueshme që sigurojnë mundësi të barabarta dhe mbështetje të strukturuar për edukatorët.

Përmbledhtazi, studimi konkludon se zhvillimi profesional i edukatoreve është një komponent thelbësor për përmirësimin e praktikave pedagogjike dhe për mbështetjen e zhvillimit gjithëpërfshirës të fëmijëve. Investimi në programe efektive të trajnimit të edukatoreve jo vetëm që rrit cilësinë e arsimit parashkollor, por edhe kontribuon në përgatitjen e një brezi të ri të edukatoreve, të afta për të përballuar sfidat e ndryshme të profesionit.

Rekomandime

Bazuar në gjetjet e këtij studimi, janë dhënë disa rekomandime për të përmirësuar zhvillimin profesional të edukatoreve dhe cilësinë e edukimit parashkollor:

- **Rritja e investimeve në zhvillimin profesional të edukatoreve** – Institucionet parashkollore, komunat dhe niveli qendror, të investojnë më shumë në programe të strukturuarra dhe të akredituara, të vazhdueshme për trajnimin e edukatoreve. Kjo përfshin sigurimin e burimeve të nevojshme financiare dhe të përfshirjes së trajnerëve të kualifikuar për të trajnuar edukatorët në praktikatat më të mira bashkëkohore.
- **Sigurimi i trajnimeve të vazhdueshme dhe të përshtatshme për të gjitha edukatorët** – Duke pasur parasysh sfidat dhe ndryshimet e shpejta në fushën e edukimit në fëmijërinë e hershme, është e nevojshme që edukatorët të kenë qasje të rregullt në trajnime që

adresojnë teknika pedagogjike inovative dhe strategji për zhvillimin gjithëpërfshirës të fëmijëve. Këto trajnime duhet të jenë të përshtatura për nevojat specifike të edukatoreve në kontekste të ndryshme.

- **Nxitja e mentorimit dhe shkëmbimit të përvojave ndërmjet edukatoreve** – Organizimi i programeve të mentorimit dhe krijimi i rrjeteve të edukatoreve, ku ato mund të ndajnë praktikat e tyre dhe përvojat, mund të ndihmojë shumë në përmirësimin e cilësisë edukative dhe në rritjen e motivimit për zhvillim profesional të vazhdueshëm.
- **Ofrimi i mbështetjes institucionale për përfshirjen në zhvillim profesional** – Institucionet duhet të krijojnë kushte që lehtësojnë përfshirjen e edukatoreve në trajnime, për shembull, duke siguruar kohë për zhvillim profesional gjatë vikendeve dhe duke krijuar politika që lehtësojnë përfshirjen në trajnime për të gjitha edukatoret.
- **Zhvillimi i një sistemi të vlerësimit për efektivitetin e trajnimeve** – Për të siguruar që trajnimi profesional po jep rezultatet e dëshiruara, është e rëndësishme të krijohet një sistem i vlerësimit, që monitoron përparimin e edukatoreve pas trajnimeve dhe ndikimin e këtyre trajnimeve në përmirësimin e praktikave pedagogjike dhe të rezultateve të fëmijët.
- **Fokusimi në zhvillimin e aftësive për qasje gjithëpërfshirëse dhe qasje individuale** – Trajnimet duhet të përfshijnë metoda për të punuar me fëmijët në mënyrë gjithëpërfshirëse, duke marrë parasysh nevojat individuale dhe specifike të secilit fëmijë, për të krijuar një mjedis të mbështetur dhe të barabartë për të nxënëit.

Zbatimi i këtyre rekomandimeve pritet të ketë një ndikim pozitiv të ndjeshëm në zhvillimin profesional të edukatoreve dhe të cilësisë në edukimin në fëmijërinë e hershme, si dhe të mundësojë një zhvillim të gjithanshëm e të qëndrueshëm për fëmijët e përfshirë në edukimin e institucionalizuar parashkollor në Kosovë.

Kufizimet e studimit

Studimi ka disa kufizime në shtrirjen dhe thellësinë e rezultateve të tij, si: mostra relativisht e vogël, që përshtatet me hulumtimin cilësor, por kufizon gjerësinë e përgjithësimin të gjetjeve për të gjithë popullatën e edukatoreve në Kosovë. Përdorimi i një instrumenti të vetëm, si intervistat gjysmë të strukturuar, ndonëse ofron të dhëna të pasura cilësore, nuk lejon matjen objektive të ndikimit të zhvillimit profesional. Në aspektin kontekstual, fokusi në rajone specifike të Kosovës dhe ndikimi i politikave apo kulturës edukative lokale mund të kufizojnë krahasimin e rezultateve me kontekste të tjera.

Këto kufizime nuk e zhvlerësojnë rëndësinë e studimit, por shërbejnë si pikë referimi dhe sugjerime për hulumtime të ardhshme.

Literatura

- Agjencia e Sigurimit të Cilësisë së arsimit parauniversitar ASCAP. (2024). Manuali i vlerësimit të aktiviteteve të zhvillimit të vazhdueshëm profesional të punonjësve arsimorë. <https://www.ascap.edu.al/wp-content/uploads/2024/10/Manuali-i-vleresimit-te-aktiviteteve-te-ZHVP-se.pdf>
- Aliu-Gashi, M. (2018). Identifikimi i nevojave për zhvillim profesional të edukatorëve në Kosovë. *Kërkime Pedagogjike*, 10(1), 144–172.
- Avalos, B. (2011). Teacher professional development in Teaching and Teacher Education over ten years. *Teaching and Teacher Education*, 27(1), 10-20. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.10.001>
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Sage Publications, Inc. Google Scholar. <https://revistapsicologia.org/public/formato/cuali2.pdf>
- Darling-Hammond, L. (2017). The right to learn: A blueprint for creating schools that work. Jossey-Bass. <https://www.wiley.com/en-us/The+Right+to+Learn%3A+A+Blueprint+for+Creating+Schools+That+Work-p-9780787959425>
- Guskey, T. R. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 8(3), 381-391. DOI:[10.1080/135406002100000512](https://doi.org/10.1080/135406002100000512)

- Harrison, S, et al. (2022). The challenges and needs of professional teacher training. <https://unlimited.hamk.fi/ammattillinen-osaaminen-ja-opetus/the-challenges-and-needs-of-professional-teacher-training/>
- Hattie, J. (2009). Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement. Routledge. <https://www.routledge.com/Visible-Learning-A-Synthesis-of-Over-800-Meta-Analyses-Relating-to-Achievement/Hattie/p/book/9780415476188?srsId=AfmBOooVjlEJyrRCfx4JMJJm4kalXYF0cQIeJDkP86N0jxoxzNSC3A3G>
- Hohmann, M., & Weikart, D. P. (2002). Active Learning: The Way Children Construct Knowledge. *Journal of At-Risk Issues*, 8(1), 25-28. https://trinitypreschoolsc.org/wp-content/uploads/Active_Learning_The_Way_Children_Construct_Knowledge-1.pdf
- Hyseni-Duraku, Z. (2021). Edukimi në Fëmijërinë e Hershme: Udhëzime praktike për zhvillimin e programeve cilësore. SN - 978-9928-08-486-6
- Jones, M. S., & Dexter, S. (2018). How teachers learn: Technology in professional development. *Journal of Educational Technology*, 45(3), 45-57. https://www.researchgate.net/publication/272017146_How_teachers_learn_The_roles_of_formal_informal_and_independent_learning
- Kagan, S. (). Kagan Structures and Learning Together: What is the Difference? https://www.kaganonline.com/free_articles/dr_spencer_kagan/275/Kagan-Structures-and-Learning-Together-What-is-the-Difference
- Kennedy, A. (2019). Policy changes and their impact on teacher professional development. *Journal of Teacher Education*, 70(1), 20-32. https://ies.ed.gov/ncee/edlabs/regions/southwest/pdf/rel_2007033.pdf
- Opfer, V. D., & Pedder, D. (2011). Conceptualizing teacher professional learning. *Review of Educational Research*, 81(3), 376-407. <https://doi.org/10.3102/0034654311403256>
- Schleicher, A. (2018). Valuing our teachers and raising their status: How communities can help. OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/valuing-our-teachers-and-raising-their-status_9789264292697-en.html
- Shah, N, H., Abbas, A & Shuja, A. (2021). Effect of Early Childhood Education Training Programmes on Child Development. https://www.researchgate.net/publication/362093906_Effect_of_Early_Childhood_Education_Training_Programmes_on_Child_Development

- Yoon, K. S., Duncan, T., Lee, S. W. Y., Scarloss, B., & Shapley, K. L. (2007).
Reviewing the evidence on how teacher professional development affects
student achievement. Washington, DC: Office of Educational Research and
Improvement.
https://www.researchgate.net/publication/234730012_Reviewing_the_Evidence_on_How_Teacher_Professional_Development_Affects_Student_Achievement_Issues_Answers_REL_2007-No_033